

Vakbekwaamheid en de rol van het CDFD

Het nieuwe Pensioenakkoord heeft impact op de vakbekwaamheidseisen van de pensioenadviseur. Naast het wettelijke minimum zoals dat in de Wft is geregeld en wordt uitgevoerd door het CDFD, wordt er ook op het gebied van adviesvaardigheden meer van de pensioenadviseur gevraagd. Dit artikel beschrijft de rol van het CDFD in relatie tot de ontwikkelingen rond het Pensioenakkoord.

Het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (hierna: CDFD) is door de minister van Financiën op grond van de Wet op het Financieel Toezicht (Wft) en het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen (BGfo) belast met verschillende uitvoeringstaken ten aanzien van het domein vakbekwaamheid.

Vanaf de oprichting in 2005 heeft het CDFD zich gepositioneerd als een mandaatorganisatie die de minister adviseert en ondersteunt op het gebied van Wft-vakbekwaamheid en die toezicht houdt op de erkende exameninstellingen. Sinds 2014 is het CDFD tevens belast met een uitvoerende taak, te weten het inhoudelijk beheer van de Centrale Examenbank. Met andere woorden: borgen dat examenkandidaten Wft-examens van goede kwaliteit kunnen afleggen. Voor de positionering betekent dit dat een ketenorganisatie is gevormd met de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) die belast is met de uitvoering van het functionele- en technische beheer van de Centrale Examenbank. Primair richt het CDFD zich in zijn werkzaamhe-

den en periodieke contacten op het ministerie van Financiën, DUO, de Wft-exameninstellingen en de toezichthouder AFM. Contacten met andere marktpartijen, waaronder de representatieve (branche) organisaties, vinden plaats op basis van wederzijdse behoefte. Het CDFD wil zoveel mogelijk de dialoog aangaan met de stakeholders over het onderwerp vakbekwaamheid.

Het College bestaat uit onafhankelijke leden. Drie van de Collegeleden zijn uit de markt afkomstig en/of hebben affiniteit met de financiële markt. De andere twee leden hebben kennis van en/of ervaring in de onderwijssector. Het college wordt ondersteund door een stafbureau met 11 medewerkers. Daar ligt de dagelijkse leiding en bedrijfsvoering. De advisering en ondersteuning door het CDFD betreffen in het bijzonder de hierna vermelde activiteiten:

- het namens de minister erkennen van en toezien op Wft-exameninstellingen;
- het namens de minister inhoudelijk beheren van de Centrale Examenbank;
- het adviseren over de eind- en toetstermen aan de hand waarvan examenopgaven en Wft-opleidingen kunnen worden ontwikkeld;
- het jaarlijks adviseren over de selectie van relevante actuele ontwikkelingen aan de hand waarvan PE-examens geconstrueerd kunnen worden;
- het namens de minister verlenen van een erkenning van EU-beroepskwalificaties aan houders van een diploma voor financiële dienstverlening van een andere EU-lidstaat en Zwitserland;
- het adviseren over Wft-gerelateerde onderwerpen die mede betrekking hebben op het onderwerp vakbekwaamheid op verzoek van de minister van Financiën of de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

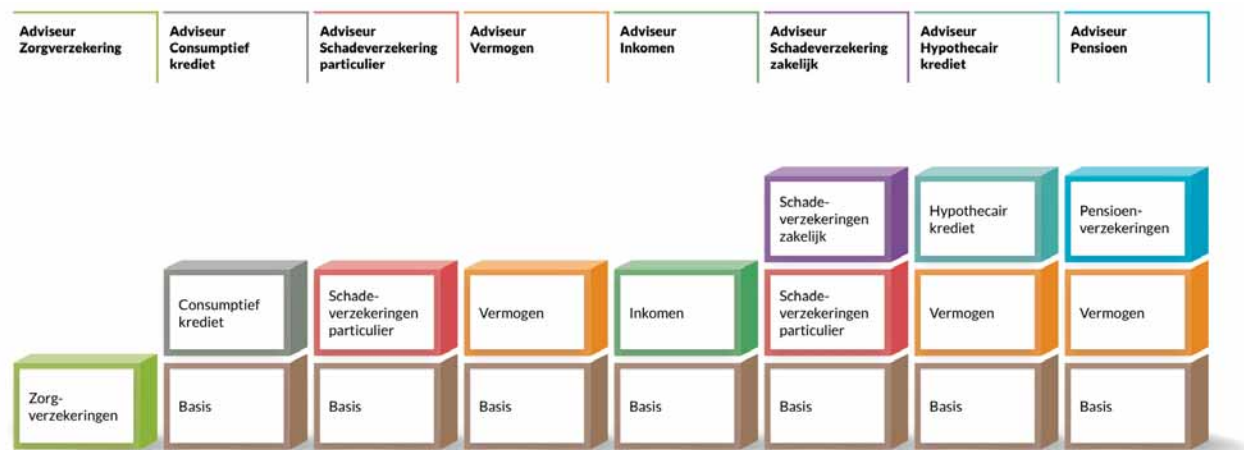
Judith Scherrenberg en Aloys Harmsen

J. Scherrenberg is vice-voorzitter van het CDFD en senior pensioenconsultant en partner van Edmond Halley en My Personal Finance. A. Harmsen is collegelid van het CDFD en partner bij ZKR Pensioenconsultants.

■ VAKBEKWAAMHEIDSBOUWWERK

Een adviseur kan verschillende beroepskwalificaties naast elkaar hebben, zoals adviseur Inkomen en adviseur Pensioen. Alle beroepskwalificaties staan weergegeven in Figuur 1.

Figuur 1. Afbeelding vakbekwaamheidsbouwwerk

Om adviseur Pensioen te worden, dient een kandidaat de initiële examens Basis, Vermogen en Pensioen met goed gevolg af te leggen.

In tabel 1 staat het aantal bevoegde adviseurs per beroepskwalificatie. Ruim 91.000 financieel adviseurs beschikken over ruim 208.000 beroepskwalificaties.

De beroepskwalificatie wordt onderhouden door het behalen van een PE-examen.

Adviseurs die hun PE-examen niet hebben gehaald voor 1 april van de driejaarlijkse termijn, nu, direct na ingang van de nieuwe termijn, 1 april 2025, verliezen hun adviesbevoegdheid. Ten tijde van het schrijven van dit artikel had 62,1% een of meer van zijn/haar adviesbevoegdheden verlengd.

Het PE-examen is gericht op het minimumniveau

Het PE-examen wordt jaarlijks opgebouwd uit vragen die komen uit ontwikkelingen die voor elke beroepskwalificatie van belang zijn. Deze ontwikkelingen worden geplaatst in de module Basis. Vervolgens worden per module aanvullende vragen gesteld. Een adviseur pensioen heeft in zijn PE-examen vragen over Basis, Vermogen en Pensioen. De vragen zijn gericht op het niveau van een ervaren beroepsbeoefenaar op minimumniveau. Dit be-

tekent dat het niveau van de vragen zo wordt vastgesteld dat een beginnend beroepsbeoefenaar in staat moet zijn om de vragen te beantwoorden.

Jaarlijks wordt de markt (lees: adviseurs en Wft-opleiders) gevraagd om relevante ontwikkelingen aan te dragen. De Permanente Educatie Commissie (hierna: PEC) adviseert namens het CDFD welke ontwikkelingen bevraagd moeten worden voor het komende jaar. De PEC heeft leden die dagelijks in hun praktijk werken met de inhoud van meerdere beroepskwalificaties waardoor zij een helicopterview hebben. Van alle aangeleverde ontwikkelingen worden de relevante voor de praktijk en de adviseur geselecteerd. Het collegelid Aloys Harmsen zit deze commissie voor.

Het zou mooi zijn als opleiders én werkgevers meer aandacht zouden kunnen geven aan de competenties die nodig zijn om het vak als adviseur goed uit te oefenen.

Tabel 1. Aantal bevoegde adviseurs per beroepskwalificatie.

Beroepskwalificatie	Adviesbevoegd op 31 jan 2022
Adviseur Consumptief krediet	18.493
Adviseur Hypothecair krediet	23.216
Adviseur Inkomen	21.824
Adviseur Pensioen	4.920
Adviseur Schadeverzekering particulier	55.827
Adviseur Schadeverzekering zakelijk	34.500
Adviseur Vermogen	35.008
Adviseur Zorgverzekering	14.426
Totaal	208.214

Ter ondersteuning van het proces van de ontwikkeling van de PE-examens zijn expertgroepen opgericht, die bestaan uit itemschrijvers, controleurs en toetsdeskundigen. Deze experts zijn mensen die eveneens in de dagelijkse praktijk werken en directe binding hebben met het betreffende vakgebied waarover ze adviseren. De taken van de expertgroepen zijn:

- inventariseren van relevante ontwikkelingen;
- inventariseren van geschikte toetstermen bij de ontwikkelingen;
- uniform uitschrijven van relevante ontwikkelingen;
- ontwikkeling toetsmatrijzen.

Criteria voor PE-ontwikkelingen zijn:

- De ontwikkeling op de peildatum (1 januari van enig jaar) is maximaal drie jaar oud.
- Een wetswijziging of besluit is definitief en/of bekend op 1 januari van het geldende jaar¹.
- De ontwikkeling ligt op het minimum wettelijk niveau.
- De ontwikkeling is van belang voor de financieel adviseur.
- De ontwikkeling is relevant voor de gemiddelde beroepspraktijk van een adviseur.
- De ontwikkeling heeft betrekking op Europese wet- en regelgeving die directe werking heeft.
- De ontwikkeling betreft een officiële richtlijn of gedragscode (voor zover deze impact heeft op het adviestraject).
- De ontwikkeling betreft een bedrijfsregeling die van belang is voor de adviespraktijk van de financieel adviseur.

Het advies van de PEC aan het College, dat op basis van deze procedure tot stand is gekomen, wordt door het College aan de minister uitgebracht. De minister consulteert zijn voorgenomen besluit vervolgens bij de markt. Het advies plus het definitieve besluit van de minister vormen de basis van de samenstellingsdocumenten voor PE-examens die in januari van het nieuwe PE-jaar worden gepubliceerd. Deze documenten zijn voor de markt van belang ter voorbereiding op de PE-examens.

Het CDFD erkent exameninstellingen

Het CDFD heeft 22 exameninstellingen erkend. De exameninstellingen moeten voldoen aan strenge eisen, om een correcte examenafname te borgen en fraude te voorkomen. Dit is van belang omdat een persoon na het behalen van het examen adviesbevoegd wordt. Consumenten mogen verwachten dat de betreffende adviseurs voldoen aan de normen. De adviseur kan zijn wettelijk vereist niveau bewijzen door het afleggen van een betrouwbaar examen.

Actie CDFD bij grote wijzigingen in een beroepskwalificatie

De invulling van het pensioenakkoord in de Wet toekomst pensioenen zorgt voor grote wijzigingen in de beroepskwalificatie Pensioen en ook in Vermogen. De eind- en toetstermen vormen de wettelijke basis van elke module. Eerder was er al een forse wijziging in de toetstermen door het verval-

len van Eigen Beheer voor de DGA. Hier speelde bijvoorbeeld de verschuiving van een zuivere pensioenaanspraak, het Pensioen in Eigen Beheer, naar een oudedagsverplichting in de vennootschap. Daarnaast kan de oudedagsverplichting worden overgedragen naar een bancaire lijfrenterekening. Dit vraagt van de adviseur Pensioen kennis op het gebied van de module Pensioen én van Vermogen. Maar ook kennis over het huwelijksvermogensrecht, erfrecht en de onderliggende procedures bij de Belastingdienst.

Bij een dergelijke impactvolle wijziging van het vakgebied worden alle eind- en toetstermen geëvalueerd en waar nodig opnieuw vastgesteld. Dit onder verantwoordelijkheid van het collegelid dat verantwoordelijk is voor de toetstermen, Judith Scherrenberg. Daarbij wordt uitgegaan van het minimumniveau van de adviseur met een gemiddelde beroepspraktijk. Nieuwe termen die voortkomen uit het Pensioenakkoord, zoals het Nieuwe Pensioen Contract (solidaire premieregeling) of Verbeterde Premieregeling (flexibele premieregeling) moeten worden toegevoegd met een omschrijving van wat de kandidaat daarvan moet weten. Oude termen kunnen worden geschrapt, voor zover ze niet meer relevant zijn. Ook wordt vastgesteld tot op welk niveau de kennis moet reiken.

Het pensioenakkoord zal in de module Vermogen ook leiden tot veranderingen. Bijvoorbeeld het gelijkshakelen van de jaarruimte bij lijfrenten met de pensioenruimte zal grote gevolgen kunnen hebben en biedt anderzijds mogelijkheden voor de adviseur om de wens voor het vormen van een oudedagsvoorziening anders aan te vliegen. De eind- en toetstermen en examenvragen worden op deze nieuwe adviespraktijk aangepast. Uiteraard geldt dat de wijzigingen uit het Pensioenakkoord definitief in de wetgeving moeten zijn opgenomen.

Het Wft-examen levert bewijs van minimum vakbekwaamheid

Het Wft-examen is een digitaal examen. Dat betekent dat er geen praktische toetsing plaatsvindt op de communicatieve competenties of adviesvaardigheden van de adviseur. Vóór de invoering van het huidige stelsel in 2014 was er in de module Pensioen een mondelinge toets. Die was zwaar, maar vroeg ook om degelijke voorbereiding in de adviesvaardigheden. Er is na 2014 gekozen om voor alle beroepskwalificaties een uniform digitaal examen af te nemen.

De gemiddelde leeftijd van adviseurs Pensioen stijgt gestaag, nieuwe toevoer zal in de komende jaren, zeker in de transitieperiode na invoering van het Pensioenakkoord hard nodig zijn. Het zou mooi zijn als opleiders én werkgevers meer aandacht zouden kunnen geven aan de competenties die nodig zijn om het vak als adviseur goed uit te oefenen. Een goed adviseur heeft veel meer nodig

Om adviseur Pensioen te worden, dient een kandidaat de initiële examens Basis, Vermogen en Pensioen met goed gevolg af te leggen.

dan kennis van pensioen- en fiscale wetgeving alleen. Hij/zij kan goed luisteren, vragen en doorvragen en schuwt het niet om onderwerpen ter sprake te brengen waar het schuurt tussen bijvoorbeeld ondernemingsraad en werkgever.

Pensioenadviseur zijn is een complex vak. Het Wft fundament is het wettelijke minimumniveau, maar de echte pensioenprofessional heeft in de praktijk bovenwettelijke kennis en vaardigheden nodig. Het zou daarom mooi zijn als de nieuwe lichterling zich met een vorm van stage, zoals advocaten die hebben georganiseerd, zou kunnen ontwikkelen. De junior pensioenadviseur kan zich ontwikkelen tot een medior en later tot senior pensioenadviseur. Wij verwachten dat een dergelijk ontwikkeltraject en een serieuze toepassing van employability in de pensioenopleidingen, de status van het beroep ook zal doen toenemen en daarmee mogelijk de aanwas. De jonge generatie heeft nu vaak het idee dat dit veelomvattende en uitdagende vak saai en eentonig zou zijn. Door de adviseur te kwalificeren met een periode van stage en begeleiding, kan dit worden weerlegd en ziet de toekomstige pensioenadviseur een duidelijk carrière perspectief.

Het vak van pensioenadviseur vraagt veel kennis en vaardigheden

Als we het al jaren lopende tv- programma “Wie van de drie” zouden toepassen op de pensioenadviseur, dan is het maar de vraag of de echte pensioenadviseur wel op kan staan.

Immers, welke capaciteiten zijn bepalend voor de geschiktheid van “de pensioenadviseur”?

Het vakgebied omhelst onder meer het arbeidsrecht, de beoordeling reikwijdte werkingssfeer bedrijfstakpensioenfondsen, het correct duiden van de bevoegdheden van een ondernemingsraad of personeelsvertegenwoordiging, de overgang DB naar DC en het bijhouden van de jurisprudentie. Al deze onderwerpen vragen hun specifieke aandacht.

Neem bijvoorbeeld een wijziging van de kernactiviteit van een onderneming door corona waardoor de omzet en diens gerelateerde loonsom verschuift van B2B naar B2C en daarmee de scope van BPF Detailhandel van toepassing kan worden, de jacht van BPF MITT op alle bedrijven die ook maar iets met textiel doen en de complexe aspecten bij overgang of fusie van een onderneming.

Kan de gemiddelde pensioenadviseur dit overzien? De formulering van de pensioentoezegging in de arbeidsovereenkomst, het begrijpelijk communiceren met leden van de ondernemingsraad die heel goed zijn in hun eigen vak, maar niet zoveel begrip hebben van pensioen, kan een gemiddelde pensioenadviseur dat goed oppakken?

In de afgelopen jaren hebben veel bedrijven hun DB regeling omgezet naar een DC-regeling.

Achteraf zijn behoorlijk wat bedrijven alsnog behoorlijke aanvullende kosten kwijt omdat de werknemers, in veel gevallen terecht, een beroep doen

op onvolledige informatievoorziening over de gevolgen van de omzetting. Het komt voor dat een pensioenadviseur de hoogte van het beoogde pensioen bij de DC-regeling heeft begroot op basis van bijvoorbeeld 4% rekenrente en die vergelijkt met een middelloonregeling op basis van 2% rekenrente. Men kan dan niet met droge ogen beweren dat de regeling gelijkwaardig is en dat compensatie niet nodig is.

Bij invoering van het Pensioenakkoord speelt de overgang bij verzekerde DC-regelingen naar een vlakke staffel. Dit vraagt om creativiteit en integriteit bij de pensioenadviseur. In de wetgeving is er richting gegeven aan de compensatie. De pensioenadviseur heeft een kennisvoorsprong en dient alle partijen daarover correct te informeren en adviseren. Dat betekent dat de pensioenadviseur de belangen zorgvuldig moet afwegen. Daarnaast is het beschikken over de vaardigheid om duidelijk te communiceren zeer relevant.

Communicatieve vaardigheden zijn essentieel

De gemiddelde Nederlander vindt pensioen geen leuk onderwerp en wil er vooral geen aandacht aan geven. Dit vraagt extra vaardigheden bij de pensioenadviseur. Een pensioenadviseur die zijn vak leuk vindt en de benodigde inhoud aan de deelnemer of werkgever weet over te brengen in begrijpelijke taal, heeft een voordeel. ‘Less is more’, is daarbij het adagium.

In de laatste jaren vraagt bijvoorbeeld de AFM veel meer aandacht voor communicatie. Maar ook hierbij geldt dat de hoeveelheid informatie die verstrekt moet worden vanuit de wettelijke eisen veel te groot is. Diezelfde gemiddelde Nederlander leest geen document over pensioen van meer dan 2 A-4'tjes. Een gemiddelde deelnemer raakt de draad al kwijt bij het woord AOW-franchise, opbouwpercentage of pensioengrondslag.

Wie kent niet die uitspraak van Blaise Pascal: Ik schrijf je een lange brief want ik had geen tijd voor een korte? Het overbrengen van de essentie van een boodschap is moeilijk en vraagt tijd van de adviseur, die zich in zijn communicatie zou moeten richten op de deelnemer. Opschrijven, schrappen, opnieuw nadenken, horen hier allemaal bij. Een pensioenadviseur die zich hierin wil bekwamen zal in veel gevallen coaching en begeleiding nodig hebben. Deze vaardigheden worden niet getoetst in een digitaal examen. Hier ligt een mooie ontwikkelingsmogelijkheid voor veel pensioenadviseurs. Zo kunnen veel meer gemiddelde Nederlanders echt gaan begrijpen wat pensioen voor hen betekent. En dit is ook een belangrijk doel van het Pensioenakkoord. ●

1 Dat houdt in dat als op 1 januari 2021 bekend is dat een bepaalde wet of regel definitief doorgaat op bijvoorbeeld 1 juni, dit meegenomen wordt in de PE.